

Walter Laqueur

Desordre mundial i nou ordre futur

Solia dir-se a Viena al final de la Primera Guerra Mundial que “la situació era desesperada però no greu”. El consens assolit a Berlín era que els responsables del desastre serien abatuts a trets llevat que preferissin abatre’s ells mateixos. Quant a la situació econòmica, la majoria creia que la perspectiva era ombrívola però que al cap d’uns anys milloraria, com passa sempre després d’una guerra. En l’actualitat, en la data del centenari, la situació és més complicada. El joc té molts comodins.

En conseqüència, és gairebé impossible pronunciar previsions amb aparences de certesa. S’acabarà l’era europea de la història? Ha durat al voltant de mil anys i la història mostra que aquestes eres no duren eternament. Però quina era la reemplaçaria? Podríem confiar que després d’un interval la situació econòmica millorarà com ho ha fet al llarg de la història. Tot i això, qui substituirà Europa i Occident en general com a nova potència líder?

Tots els indicis semblen mostrar que les dues guerres europees van debilitar el Vell Continent fins al punt que va ser gairebé impossible una recuperació total. He predit el declivi i final d’Europa en vint anys, prediccions obsoletes i els defensors de les quals han estat titllats de “declivistes” i “pessimistes”. Però últimament els camins han canviat i el pèndol ha oscil·lat en la direcció oposada; és a dir, a un pessimisme exagerat. Alguns creuen que la recuperació és possible però pensen en possibles alternatives.

Els EUA en “l’era de Trump” difícilment estan en condicions de complir el paper de lideratge. De fet, caldrà molt de temps per recuperar-se dels desastres actuals i dels que encara podrien venir. Sens dubte la Xina ha fet enormes progressos en el terreny econòmic, però ha d’afrontar enormes dificultats. Molts consideren que l’enorme progrés econòmic no mantindrà el ritme ascendent i en tot cas es reduirà el seu impuls els propers anys. L’extensió del poder eco-

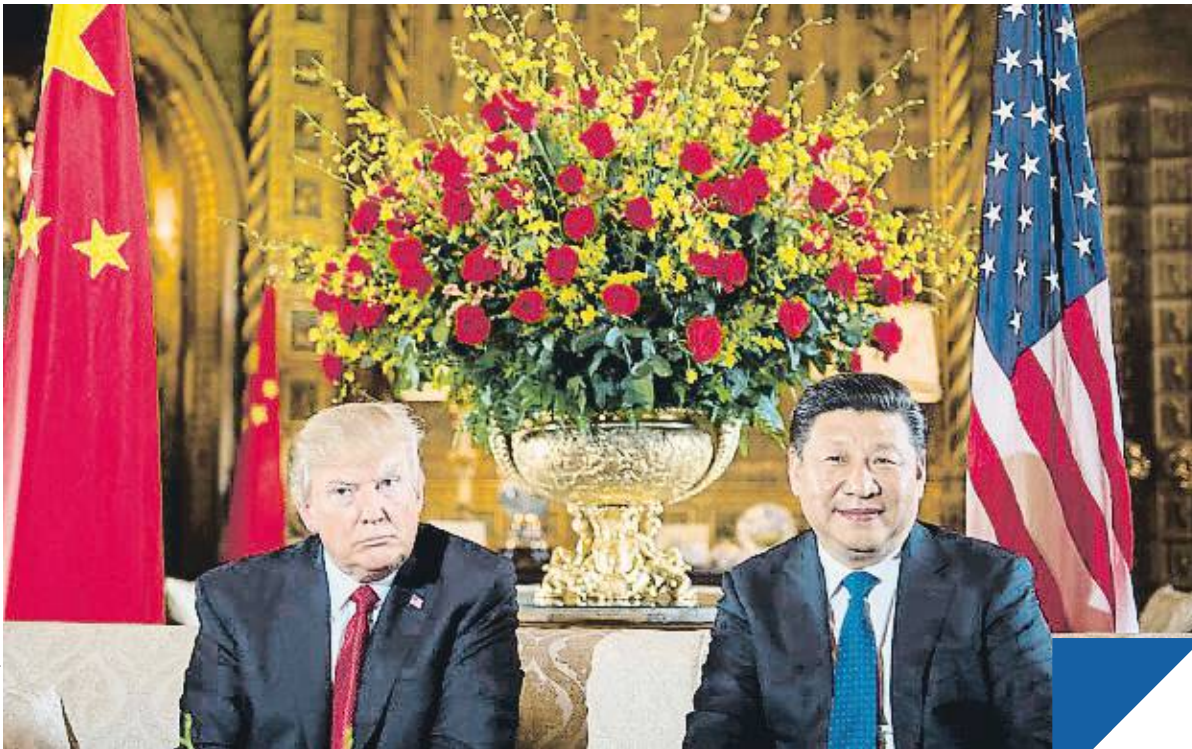
nòmic de la Xina en diverses direccions a l’Àsia, a més d’Austràlia i fins i tot l’Àfrica, causarà una important inquietud en els seus veïns més pròxims, que ja se senten amenaçats i comencen a pensar en forjar una coalició antixinesa. Sembla una llei històrica que cada antiga potència topi amb una altra d’emergent.

Quant a Rússia, no ho ha fet malament últimament sota el mandat de Putin, sobretot per la debilitat occidental, però ha perdut la meitat del seu territori respecte al que posseïa (i gairebé la meitat de la seva població). Rússia vol recuperar el seu estatus de superpotència. La nova Rússia no vol incorporar les antigues repúbliques soviètiques de l’Àsia central. El Kremlin té una dilatada experiència en aquesta qüestió i potser l’obligaria a efectuar un important

últims esdeveniments, com el Brexit, semblen compartir aquesta aversió a una unitat europea. Però, com en el cas de la Xina a l’Àsia, qualsevol avenç rus provoca gairebé automàticament les rèpliques corresponents. L’OTAN està debilitada des de fa trenta anys però és precisament aquesta situació la que pot propiciar que tingui una reacció positiva.

Apareix un clar comodí, la reactivació de

Rússia aspira a tornar a ser una gran potència i la Xina vol convertir la seva força econòmica en poder polític

JIM WATSON / AFP

esforç econòmic que no vol assumir. Rússia vol conservar una important posició a l’Àsia central en termes d’influència però prescindint de responsabilitat territorial.

Rússia vol recuperar la seva influència a la regió bàltica, però en aquest moment no sembla que vulgui annexar-se de nou les tres repúbliques bàltiques. Van formar part dels interessos russos des de l’època de Pere el Gran, que va crear aquesta “finestra a Europa”. Rússia no vol que augmenti una tendència a una Europa forta i unida i els

Qui substituirà Europa i Occident en general com a nova potència líder?

l’islam en el pla polític. Fins ara s’ha orientat cap a l’Orient Mitjà i el nord d’Àfrica, però les seves aspiracions creixen i inclouen, per exemple, el Sud-est Asiàtic i Àfrica. El lideratge rus ha anat amb peus de plom per no provocar una reacció política islamista en regions com el Caucàs i la Xina, però sembla inevitable que forces islamistes locals de fet creixin i rebuin suport de les presents a l’Orient Mitjà. Les regions on els gihadistes han obtingut influència política i força econòmica continuaran exercint un paper desestabilitzador. Són un factor que s’haurà de tenir en compte.

Què cal dir d’altres forces que intenten augmentar el seu poder i influència? A l’Índia li queda un llarg camí per recórrer i l’islamisme polític ha de posar ordre a casa seva. Àfrica, durant els pròxims cinquanta a vuitanta anys, serà potser el continent més populós, però aquest creixement constituirà un farcell pesant més que un patrimoni valuós atesa la seva debilitat econòmica i política.

En vista d’aquestes situacions, el període des del final de la Segona Guerra Mundial, que va presenciar el poder creixent dels Estats Units, ha arribat a la seva fi. El món va experimentar una certa estabilitat durant el període de la guerra freda, però això també ha finalitzat.

On ens portarà aquest panorama? És una pregunta impossible de respondre. Trump ha triat l’aïllacionisme. El Kremlin aspira a ser novament una gran potència. I la Xina vol convertir la seva força econòmica en poder polític. On deixa tot això la pobra Europa? A alguns líders europeus no els importaria veure’s relegats a l’aïllacionisme sense influència més enllà de les seves fronteres.

No obstant això, la seva posició geopolítica no és la mateixa que la de l’Amèrica Llatina. Europa no es pot permetre el luxe d’una seguretat i llibertat respecte a les pressions procedents de l’exterior.

Tennyson va observar d’alguna manera aquest problema quan va escriure fa dos-cents anys: “Millor cinquanta anys d’Europa que una pressió duradora procedent de Catai”, va dir. En suma, el món no fa front al període de relativa pau i tranquil·litat pròpies del passat. ●

W. LAQUEUR, conseller del Centre d’Estudis Internacionals i Estratègics de Washington
Traducció: José María Puig de la Bellacasa

EL RUM-RUM
Màrius Serra

Fent càbales d’estiu

Nahman de Bratslav dona tres raons per justificar l’ocultació cabalística que fan pensar en l’actual estira-i-arrotonsa polític

L’estiu es presenta tòrrid des de tots els punts de vista i el camí cap al referèndum pren un cert aire de dansa dels set vels. L’estira-i-arrotonsa és constant entre dos vectors contradictoris. D’una banda, la necessitat d’informació sobre les circumstàncies del referèndum que requereix la ciutadania convocada a participar-hi. D’altra banda, l’estratègia d’ocultació i descoberta que caracteritza qualsevol confrontació entesa com una cadena d’accions i reaccions. La teoria dels jocs és la branca de la matemàtica aplicada que ho estudia científicament, però n’acabo de trobar una traça insospitada en un llibre monumental que honora la tasca editorial de qui gosa publicar-lo: *Contes cabalístics* de Nahman de Bratslav (Fragmenta), editats i traduïts de l’hebreu pels doctors Joan Ferrer i Jordi Sidera. Els tretze contes presentats en edició acarada hebreu-català són considerats canònics des de la

primèria del segle XX, i conformen el cor central de l’hassidisme, una de les tradicions més esotèriques de la religió jueva. Alhora, la seva complexitat els transforma en peces literàries d’interès. Ferrer i Sidera els contextualitzen en l’àmbit de la tradició cabalística i ens expliquen que els va escriure entre 1806 i 1810, encara trasbalsat per la mort del seu únic fill.

Càbala, que en hebreu significa tradició, ha passat al llenguatge ordinari com a sinònim de càlcul enrevessat. Els tretze contes de Nahman no són recomanables per a un amant de Paulo Coelho, tot i que els exegetes n’hagin pogut extreure molts ensenyaments ocults. El mateix Nahman dona tres raons per justificar l’ocultisme que remet a l’actual estira-i-arrotonsa polític. La primera mira endins: “El desvetllament espiritual és un procés progressiu i l’excés prematur de llum podria cegar el pelegrí de l’esperit”. La segona, enfora: “Les forces diabòliques centrades

a combatre les altres paraules de la Torà no se senten atretes per paraules aparentment inofensives”. I la tercera anticipa l’hora del combat: “Fins i tot si aquestes forces prestessin atenció als contes, es perdrien en l’intricat laberint narratiu que oculta i protegeix el missatge subjacent”. No cal ser lector d’Espriu per saber que el catalanisme sempre ha estat cabalista, ni que només fos per necessitat de supervivència en un entorn hostil. Potser per això l’independentisme ha estat un “procés progressiu” que s’ha desenvolupat des del 2010 amb “paraules aparentment inofensives”. Des que sabem data i pregunta del referèndum tot és més urgent i inexorable. Però que ningú no s’estranyi si el dimarts 4 de juliol la informació que ens serà servida a la conferència Garanties.cat sembla un “intricat laberint narratiu que oculta i protegeix el missatge subjacent”.

El missatge és imbatible: votem.